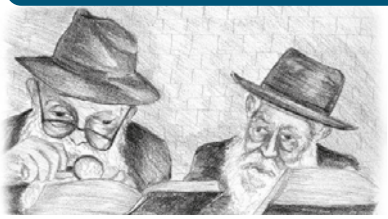
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסוד שיח

■ בס"ד ■ גיליון יום העצמאות ■ גליון מס' 787 ■

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

שו"ת קיץ
נוסחאות שונות בספירת העומר, יש אומרים היום כך וכך לעומר, ויש אומרים היום כך וכך בעומר....
המשך בעמ' 2

אבדו גוים מארצו
בשנה זו כולנו חשים שאין זו שנה ככל השנים, כשרבים מבני עמנו...
המשך בעמ' 3

וקרא זה אל זה ואמר / תגובות
קראתי את דברי כת"ר בגליון בסוד שיח פרשת קדושים, [וזה המקום...
המשך בעמ' 4

לא עוד עם גולה
ימי הספירה, שנקבעו בתורה מפסח עד עצרת נועדו מעיקרם לימי שמחה...
המשך בעמ' 4

סיפור לשבת

מדינת ישראל: ימים ראשונים
אני [שלמה] כיום מבוגר מאוד, ברוך השם זכיתי לארבעה ילדים ולנכדים...
המשך בעמ' 5

שביבים
■ ההגדה שנגנזה
■ בשמעו את רינתם
■ הרצי"ה ויום העצמאות
■ חיסולו של בית מחסיר
המשך בעמ' 7

מלחמת תרבות או קיום

/ הרב יעקב הלוי פילבר

בפגישה המפורסמת של דוד בן־גוריון עם החזון־איש, שאל ראש הממשלה את החזון־איש: כיצד נוכל להמשיך לחיות כעם אחד למרות חילוקי הדעות? על כך השיב לו החזו"א בדברי הגמרא בסנהדרין (לב ב): "שתי ספינות עוברות בנהר ופגעו זה בזה, עם עוברות שתיהן טובעות, בזה אחר זה שתיהן עוברות, תדחה שאינה טעונה מפני הטעונה". [אגב במקור לא מופיעה "עגלה" אלא "ספינה"] העמדת "מלחמת התרבות" העכשווית על הטיעון הזה, של עגלה ריקה ומלאה, אין בו לשכנע את הצד החושב שלא זו בלבד שעגלתו אינה ריקה, אלא לדעתו אדרבא היא מלאה, והוא מונה לך יצירות ספרותיות ומפעלי אומנות ותרבות, ערכים הומניים ודמוקרטים אידיאולוגיה חברתית ופוליטית וכדומה, ולך תשכנע אותם שכל עולמם אינו ולא כלום. אבל הטיעון הזה אינו מספק אפילו רבים שלומי אמוני ישראל שהם יאמרו על הדמוי של החזו"א את שאמרו תלמידי רבי יוחנן בן זכאי לרבם: "רבינו, לזה דחיתו בקנה, לנו מה אתה אומר?" שהרי חז"ל עצמם אומרים לנו: "חכמה בגויים תאמין" (איכ"ר ב), ועל הכתוב: "יפת אלקים ליפת" דרשו (מגילה ט ב): "יפיפותו של יפת באהלי שם", והנביא יחזקאל קובל על ישראל: "וכמשפטי הגויים אשר סביבותיכם לא עשיתם" ובפעם אחרת הוא אומר: "עשיתם", ופירשו חז"ל (סנהדרין לט ב) את הסתירה שבדבריו: "כמקולקלים שבהם עשיתם כמתוקנים שבהם לא עשיתם". וכן אמרו (ברכות נח א): הרואה חכם מחכמי העולם מברך "שנתן מחכמתו לבריותיו", ועוד כהנה וכהנה מאמרים שלא רק שמכירים שמחוץ לגבול ישראל קיימים חכמה ותכנים, אלא אף הם משבחים אותם (עיין שבת לג ב בויכוח שבין רבי יהודה ורשב"י).

ואכן הראי"ה קוק, ארבעים שנה לפני השיחה הזו, נשאל שאלה דומה והוא השיב תשובה שהיא לכאורה דומה לתשובתו של החזו"א, אך למעשה היא שונה בתכלית שנוי, וכך כתב שם הראי"ה: "ומה שכתבת על דברי בענין החופשים (החילוניים), אבאר לך: כוונתי היא, שיכולים להסביר להם גם כן, כי מה שנתקיימה האומה עד כה על ידי קיום המצות אנו רואים בעדות של ניסיון, שאי אפשר להכחישו, ואם אפשר שתתקיים היא ורוחה בלא קיום התורה, לפי ידיעתנו הוא דבר נמנע. אבל גם אם ניתן להם טעותם, לא יוכלו לומר שקנו על זה ניסיון ארוך, השוקל כאותו הניסיון הבטוח שלנו, אם כן להכניס בסכנה [את] קיום האומה, החביבה גם להם לפי דברם, הוא רשע וכסל." (אג' פט) והנה הראי"ה אינו נזקק לשאלה עגלתו של מי מלאה ושל מי ריקנית, כי לא זו השאלה, אלא אֵלוּ תכנים ואורחות חיים הם המבטיחים את קיומו של העם היהודי לאורך ימים.

את טיעונו של הראי"ה ניתן להבין עפ"י דברי הגמ' במסכת ברכות (סא ב) על "פפוס בן יהודה שמצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהילות ברבים ועוסק בתורה, אמר לו: עקיבא, אי אתה מתייירא מפני המלכות? השיב לו ר"ע: אמשול לך משל למה הדבר דומה, לשועל שהיה מהלך על גב הנהר וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום, אמר להם מפני מה אתם בורחים? אמרו לו: מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם, אמר להם: רצונכם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם? אמרו לו: אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות, לא פקח אתה אלא טפש אתה, ומה במקום חיותנו אנו מתייראין, במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה - אף אנחנו עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה שכתוב בה: 'כי הוא חייך ואורך ימיך' כך, אם אנו הולכים ומבטלים ממנה על אחת כמה וכמה".

אם נשווה את המשל הזה לוויכוח המתנהל כיום בחברה הישראלית על מלחמת התרבות, יכולים אנו לומר שהדגים (המייצגים את עם ישראל) אינם טוענים כי היבשה שבה חיים השועלים הוא מקום ריק שאין בו חיים, אדרבא במובנים מסוימים עלינו להודות שהחיים שעל היבשה הם תוססים ומלאי פעילות יותר מאשר החיים בנהר, אבל טענתם של הדגים היא כי ביבשה אין עתיד לקיומם של הדגים.

וכזה הוא טיעונו של הראי"ה כלפי הניסיון החילוני לבסס את חיי החברה היהודית שלא על ערכי התורה והמצוות, אין הוא טוען שהספינה החילונית היא ספינה ריקה, אין אנו צריכים להתכחש שיש בחייהם מרכיבים של חיי תרבות, ופעילות לישובו של עולם, אבל בכל אלו בלבד אין תשובה להבטחת עתידו והישרדותו של העם היהודי לאורך ימים. על כן הויכוח בין שומרי אמוני ישראל לאחינו פורקי עול תורה ומצוות אינו היכן יש יותר תרבות או חיי יצירה, אלא מה יבטיח את קיומו העתידי של העם היהודי עלי אדמות. בספרו 'מוסר הקודש' (עמ' ב) אין הראי"ה שולל את המוסריות מהחברה החילונית אלא הוא מעמיד אותה בפרופורציה נכונה: "המוסר של חול איננו עמוק, ואינו נכנס בפנימיות הנשמה, ואעפ"י שהאדם נמשך אחריו לטובה, על ידי שמכיר את היושר שיש בדברי הגיון, אין להדרכה זו תפיסה עומדת בפני הסתערות של תאוות שונות, כשהן מתעוררות בחזקה. - ועוד מגרעת יש למוסר של חול - וקל וחומר שאין ביד מוסר רפוי כזה להדריך את הכללות, את הציבור האנושי בעמקו והיקף גדלו, לחדור אל עומק הנשמה, ולהפוך אל האדם הכללי והפרטי לב בשר תחת לב אבן. לא יש עצה אחרת כי אם שיהיה [האדם] מודרך על פי המוסר בא־להי". הראי"ה מכיר שגם בחיים החילוניים יש מוסר, והדבר מוכרח מפני שהאלקים עשה את האדם ישר, ויש באדם רגישות מוסרית הנובעת מישרותה הטבעית של הנפש, אלא שהמוסר הזה אינו יציב ואינו יכול להדריך את ההמונים.

שו"ת קיץ

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלה: ראיתי נוסחאות שונות בספירת העומר, יש אומרים היום כך וכך לעומר, ויש אומרים היום כך וכך בעומר.

מה פשר שינוי הנוסחאות? יש הבדל בין 'בעומר' ל'לעומר'?

תשובה: שמעתי פעם הסבר נחמד בזה.

הנה יש שני טעמים למצוות ספירת העומר:

1. טעמו של ספר החינוך - מאחר והספירה מראה חשק ורצון, הרי אנו סופרים את הימים בין פסח לשבועות, להראות כמה אנו חפצים ורוצים להגיע ליום הגדול, יום מתן תורה.
2. טעם על פי דברי הזוהר הקדוש - ספירה זו היא ספירה של טהרה, להיטהר מטומאת מצרים (כדרך הטמאים הסופרים שבעה ימים לטהרתם) וכנגד 49 שערי טומאה, צריך 49 ימים של ספירת טהרה.

יוצא שלפי ספר החינוך הספירה היא ספירה קדימה - לקראת חג השבועות, ואילו לפי הזוהר הקדוש הספירה היא עם מבט לאחור, מתי כבר נתרחק מטומאת מצרים.

והנה כאשר אנו מזכירים את מניין הימים בחודש, אנו אומרים 'חמישה ימים לחודש אייר' (כך כותבים את מספר הימים בחודש בשטרות כגון כתובה או גט על פי השולחן ערוך) ואילו כאשר אנו מזכירים את מספר הימים בשבוע אנו אומרים 'היום יום רביעי בשבת'.

ומעתה ניתן לומר, שכאשר המניין הוא מניין עם מבט לאחור - כמה ימים עברו מתחילת החודש, יש להשתמש באות 'ל', אך כאשר המניין הוא עם מבט קדימה, איזה יום אנו נמצאים בשבוע הזה עם מבט לשבת הקרובה, משתמשים באות 'ב'.

ומעתה יש שורש ומקור לשני הנוסחאות, כאשר סופרים 'לעומר' הכוונה כמה ימים כבר ספרנו והתרחקנו ממצרים, ואילו כאשר אומרים 'בעומר' הכוונה היא לספירה עם מבט קדימה אל עבר חג השבועות.

ומביאים בשם כמה גדולי ישראל וביניהם הסטייפלר שהיו נוהגים לספור את ספירת העומר בשני הנוסחאות הנ"ל.

אבדו גוים מארצו

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ א"מ, רות ב"ר חיים יהודה ע"ה

בשנה זו כולנו חשים שאין זו שנה ככל השנים, כשרבים מבני עמנו ניתנו למרמס יחד עם עשרות רבות שעדיין הינם בשבי. למרות כל זאת, וממש כשם שארע לפני כשמונים שנה - העולם עומד מנגד ושותק. ולא רק זו אלא הם אף שופטים ומגנים אותנו, בבואנו לעמוד על נפשנו.

על תהליך זה כבר התנבאו נביאנו, ואנו רואים כיצד חזון הנביאים מתקיים בימינו. ראש וראשון לכך, הוא יחזקאל הנביא[1]. שמתאר את מלחמת גוג ומגוג, הבאה דווקא לאחר חזרתנו לארץ - כשאנו יושבים לבטח עליה.

דבר זה יגרור את קנאת העמים, והם ידמו שיש בידם לשלול אותנו - ולקחת את כל אשר לנו, מידינו. ואמנם הקב"ה לא ימנע מהם מלתכנן ולבצע זאת, עד אשר ישפטו הגויים על כך.

ובדבר הזה יחתם דינם לאבדון, ושוב לא יהיה להם פתחון פה כנגדנו. שכן עד כה הם אומרים - עשינו מלחמות, בנינו גשרים ויצרנו שווקים. וכולם לא היו אלא לרווחת עם ישראל[2] - ממש כשם שהכירו האומות בזכותנו למדינה עצמאית, ועושים עמנו עסקים לרוב.

כנגדם עונה להם הקב"ה - הכל לא עשיתם אלא לטובת עצמכם. וסופכם מוכיח על תחילת מחשבתכם, כשנטשתם את ישראל ומנעתם מהם לעמוד על נפשה.

אך כיוון שזה לעומת זה עשה האלוקים, ישנו מאבק בתוך חלקו של עשיו - כיצד להתייחס לאחיו יעקב. ממש כשם שארע במפגש ביניהם, עם חזרת יעקב לארץ. שבאותו המעמד נגלה אליו שרו של עשיו - הן כתלמיד חכם, והן כעובד כוכבים[3]. וזאת משום שחלק אחד שבו - נכמרו רחמיו על יעקב אחיו, ומבקש ללכת כנגדנו לעזרתנו[4]. ויעקב אכן מאשר לו לעשות כן, אך רק בימינו - ימי האחרית[5]. אז מצטרף חלקו הזה של עשיו, והולך לנגדנו בכל כוחו. ולעומת זה יש גם את חלקו האחר של עשיו, המבקש לנשוך את צווארו של יעקב אחיו[6]. וכך הם גם כיום האומות היושבות כרחיים וכעול על צווארנו, שלא להציל נפשנו מיד צרינו המציקים לנו. ודבר זה ממש שובר את שיניהם, שלא יהיה להם פתחון פה למולנו. כשיגיע הדין עליהם, וישפוט ה' אותם על כך.

דבר זה נגלה לישראל בימי חודש אייר, בשנה השנית לצאתם ממצרים. ביום כ"א באייר כשהתלוננו בני ישראל על פרנסתם, וביקשו לחם ובשר לאכול במדבר. או אז בישר להם הקב"ה על ידי משה עבדו - שהם יאכלו את הבשר חודש ימים, עד אשר יצא מאפם וימותו בכך המתלוננים. וכששומע זאת משה רבינו, הוא מבקש לשמור על כבוד השכינה מחד, ולהגן על ישראל מאידך. ולכן הוא שואל את ה' - הצאן ובקר ישחט להם[7]? וכי אומרים לו **לחמור** טול כור שעורים, ולמחר אנו חותכים את ראשך[8]?

הקב"ה משיב למשה בנבואה הבאה על ידי אלדד ומידד, שהם מתנבאים במחנה - הן על כך שמשה לא יכניס את ישראל לארץ[9], והן על מלחמת גוג ומגוג[10]. כדרך שהתנבא לסוף כמה שנים, גם יחזקאל הנביא.

עניין החמור המסייע את האדם, נמצא גם במעמד העקידה. כשלקח אברהם אבינו את ישמעאל ואליעזר עמו, יחד עם יצחק בנו. וכיוון שהגיעו לארץ המוריה שם היה ענן השכינה שרוי, אך ישמעאל ואליעזר לא ראו זאת - הכריז עליהם אברהם, שהם '**עם הדומה לחמור**'. כך שאמנם הם סייעו בידו לבוא הנה, אך מכאן ואילך רק אברהם ויצחק ימשיכו, ואילו הם יישארו כאן עם החמור[11].

כל זאת בא לאליעזר אחרי שהיה עם אברהם, במלחמת ארבעת המלכים[12] - וסייע לו עד שבאו ל'משמאל לדמשק', ובהחזרת השבויים שנשבו מסדום. ובכדי שנבין שלא הייתה זו עזרה מלאה, כי אם מתוך רצון שימות אברהם - והוא ירש אותו תחתיו[13], טרם לידתו של יצחק. ולכן גם סופו של עוג הוא אליעזר - היה בשבירת שיניו[14], כשם שנשברו שיניו של עשיו הרשע.

וכך לא היה להם עוד פתחון פה, שהם ייחשבו כמי שבאו לעזרת ישראל.

ואף אנו רואים בשנה הזו, כיצד שני אלו הדומים לחמור[15] - אליעזר וישמעאל, חוברים יחדיו. בחושבם שבכך הם ישלטו עלינו בארץ, וירשו אותה מידינו חלילה. ולכן הם מכריחים אותנו לתת כור שעורים לפה הישמעאלים, אך בכך הם גם חותמים את דין אלו ואלו - בשבירת שיניהם, והורדת ראשם מעליהם.

ומתוך כך נזכה כבר השנה לקיום הפסוק שבתהילים - 'ה' מלך עולם **ועד אבדו גוים מארצו**[16]'. כשיעשה הדין באומות, ותשוב המלוכה לישראל[17]. כשהעני הוא מלך המשיח, ירכב על החמור ויגאלנו.

1 - יחזקאל פרק לח

2 - אמר להם הקב"ה במאי עסקתם, אומרים לפניו ריבנו של עולם הרבה שווקים תקנינו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה כסף וזהב הרבינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה. אמר להם הקב"ה, שוטים שבעולם כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם. תקנתם שווקים, להושיב בהן זונות. מרחצאות, לעדן בהן עצמכם. כסף וזהב, שלי הוא שנאמר (חגי ב, ח) 'לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות'... מיד יצאו בפחי נפש. יצאת מלכות רומי וננסנה מלכות פרס אחריה... אמר להם הקב"ה במאי עסקתם, אומרים לפניו ריבונו של עולם הרבה גשרים גשרנו, הרבה כרכים כבשנו, הרבה מלחמות עשינו. וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל, כדי שיתעסקו בתורה. אמר להם הקב"ה כל מה שעשיתם לצורך עצמכם עשיתם. תקנתם גשרים, ליטול מהם מכס. כרכים, לעשות בהם אנגריא. מלחמות, אני עשיתי שנאמר (שמות טו, ג) 'ה' איש מלחמה'... מיד יצאו מלפניו בפחי נפש - עבודה זרה, ב:

3 - רבי שמואל בר נחמני אמר, **כעובד כוכבים** נדמה לו, דאמר מר ישראל שנטפל לו עובד כוכבים בדרך טופלו לימינו. רב שמואל בר אחא קמיה דרב פפא משמיה דרבא בר עולא אמר **כתלמיד חכם** נדמה לו, דאמר מר המהלך לימין רבו הרי זה בור - חולין, צא.

4 - **ויחבקהו** נתגלגלו רחמיו כשראהו משתחוה כל השתחוואות הללו... אלא שנכמרו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו (בראשית רבה) - רש"י בראשית לג, ד

5 - **עד אשר אבא אל אדני שעירה** הרחיב לו הדרך, שלא היה דעתו ללכת אלא עד סוכות. אמר אם דעתו לעשות לי רעה ימתין עד בואי אצלו, והוא לא הלך (בראשית רבה). ואימתי ילך, בימי המשיח שנאמר (עובדיה, א) 'ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו' - שם, יד

6 - רבי ינאי אומר, מלמד שלא ביקש לנשקו אלא לנשכו, ונעשה צווארו של שיש וקהו שניו של אותו רשע - ילקוט שמעוני בראשית לג, ד

7 - **הצאן ובקר ישחט** (ספרי) זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש, ואין רבי שמעון דורש כמותו. רבי עקיבא אומר 'שש מאות אלף רגלי' ואתה אמרת 'בשר אתן להם ואכלו חדש ימים הצאן ובקר' וגו' הכל כמשמעו. מי יספיק להם כענין שנאמר (ויקרא, כה) 'ומצא כדי גאולתו' - רש"י במדבר יא, כב

8 - רבי שמעון אומר, חס ושלום לא עלתה על דעתו של אותו צדיק כך. מי שכתוב בו (שם, יב) 'בכל ביתי נאמן הוא' יאמר 'אין המקום מספיק לנו'. אלא כך אמר, 'שש מאות אלף רגלי' וגו' ואתה אמרת 'בשר אתן לחדש ימים' ואחר כך תהרוג אומה גדולה כזו. 'הצאן ובקר ישחט להם' כדי שיהרגו, ותהא אכילה זו מספקתן עד עולם. וכי שבחך הוא זה, **אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחתוך ראשך**. השיבו הקב"ה ואם לא אתן יאמרו שקצרה ידי, הטוב בעיניך שיד ה' תקצר בעיניהם. יאבדו הם ומאה כיוצא בהם, ואל תהי ידי קצרה לפניהם אפילו שעה אחת - שם

9 - לפי שהיו מתנבאים, משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ - שם, כח

10 - רב נחמן אמר, על עסקי גוג ומגוג היו מתנבאין שנאמר (יחזקאל לח, ג) 'כה אמר ה' אלהים האתה הוא אשר דברתי בימים קדמונים ביד עבדי נביאי ישראל הנבאים בימים ההם שנים

להביא אותך עליהם' וגו'. אל תיקרי שנים אלא שנים ואיזו הן שנים נביאים שנתנבאו בפרק אחד נבואה אחת הוי אומר אלדד ומידד - סנהדרין, יז.
11 - **וירא את המקום מרחוק** אמרו במדרש, 'אמר לו אברהם ליצחק רואה אתה מה שאני רואה אמר לו רואה אני הר נאה ומשובח וענן קשור עליו. אמר לנערים רואים אתם כלום, אמרו לו אין אנו רואים כלום אלא מדברות והרים. אמר להם, 'שבו לכם פה עם החמור' עם הדומה לחמור. מה החמור אינו רואה אף אתם אינכם רואים, שבו לכם פה ואני והנער נלכה עד כה' - רבינו בחיי בראשית כב, ד
12 - **וַיְבַקַּע הָפָלִיט** ריש לקיש בשם בר קפרא, הוא עוג הוא פליט. ולמה נקרא שמו עוג, שבא ומצא את אברם יושב ועוסק במצות עוגות הוא לא נתכוון לשם שמים, אלא אמר אברהם זה קונין הוא ועכשיו אני אומר לו נשבה בן אחיך והוא יוצא למלחמה ונהרג ואני נוטל את שרי אשתו. אמר לו הקדוש ברוך הוא, חייך שכר פסיעותיך אתה נוטל שאת מאריך ימים בעולם. ועל שחשבת להרוג את הצדיק, חייך שאתה רואה אלף אלפים ורבי רבבות מבני בניו ואין סופו של אותו האיש ליפול אלא בידן שנאמר (דברים ג, ב) 'ויאמר ה' אלי אל תירא אותו כי בידך וגו' - בראשית רבה מב, ח
13 - ומדרש בראשית רבה, זה עוג שפלט מדור המבול וזהו מיתר הרפאים, שנאמר 'הנפילים היו בארץ' וגו'. ומתכוין שיהרג אברם וישא את שרה - רש"י בראשית יד, יג
14 - אבן שבקש עוג מלך הבשן לזרוק על ישראל... דאמר ר' שמעון בן לקיש, מאי דכתיב 'שני רשעים שברת' **אל תקרי שברת אלא שרבבת** - ברכות, נד:
15 - הדמוקרטים שבאמריקה לקחו לעצמם את החמור כסמל למפלגתם
16 - תהלים י', טז
17 - **ה' מלך עולם ועד** כשתעשה משפט ברשעים העושקים ישראל בגלות, אז תהיה מלך עולם ועד ואין מורה את פיך, כמו שאמר (זכריה יד, ט) 'והיה ה' למלך על כל הארץ', ואז 'אבדו גוים מארצו' ותשוב המלוכה לישראל - רד"ק, שם

וקרא זה אל זה ואמר תגובות

קראתי את דברי הרב שבתי יגל בגליון בסוד שיח פרשת קדושים, [וזה המקום להודות על הדברים הנפלאים המתפרסמים במקום זה בכל שבוע].
ובו כתבתם לגבי נושא קניית ויסקי בדיוטי פרי, שבכל השנים היה חשש לקנות שם לאחר הפסח, מחמת שמתעסקים במכירת החמץ במשך הפסח, אבל הענין הזה אינו בשנה זו שהעסק נרכש על ידי נכרים.
היה מן הראוי לציין, [ויתכן שיש מקום לציין זאת בשבוע הבא, למכן חשיבות הענין], כי מלבד החששות שיש במקום הזה לגבי מכירת חמץ, הרי שיש בו בעיה נוספת, שהמקום פועל בשבת בריש גלי, וכל המוכרים והדיילים ונותני השירות הם יהודים, אשר רח"ל מחללים שבת וגם גורמים לאחרים לחלל שבת, מחמת כל הפעילות שנעשית סביב הקניה והמכירה במקום.
ואנשים הנמנים על שומרי השבת, ונראים כאנשים דתיים, הנכנסים למקום הזה ועושים בו קניות, הריהם נותנים עידוד וגושפנקא לדבר החמור הזה.
וכבר שמעתי מאדם ששמע בשיחה במטוס, מאיש ללא כיפה שהצהיר על עצמו שהוא שומר שבת וגם שומר כשרות, ולכן הוא חשב שלא לקנות בדיוטי פרי, אבל הוא ראה הרבה רבנים [כלשונו] קונים במקום, והבין שגם הוא יכול לשנות שם. וכדי בזיון וקצף.
ראוי לעורר על הענין החשוב הזה. [וגם חשוב לציין שקיימת חנות משקאות ומוצרי דיוטי פרי במתחם נתב"ג השומרת שבת, והיא נמצא במסדרון D, וגם מחמת הדבר הזה לבדו היה ראוי לחזק את החנות הנ"ל]

בברכה מרובה למע"כ שימשיך לזכות את הרבים בדבר ה' זו הלכה
שמואל יוסף שטיצברג / בית שמש

לא עוד עם גולה

/ הרב שאול ישראלי זצ"ל

ימי הספירה, שנקבעו בתורה מפסח עד עצרת נועדו מעיקרם לימי שמחה והתכוננות, כהכנה מ"זמן חרותנו" ל"זמן מתן תורתנו", להראות את הרציפות וההמשכיות של שתי החירויות - החירות המדינית עם החירות האישית - "שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה".
משנשברה הרציפות, כשגלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו בימי החורבן, הפכו ימי השמחה לאבל. חז"ל ביטאו זאת במיתתם של תלמידי רבי עקיבא, שענשם היה על שלא נהגו מנהג כבוד זה בזה. רבי עקיבא, התנא הגדול, אשר בלבו היו מאוחדות האהבות הגדולות לה', לתורתו, לעמו ולארצו, רבי עקיבא שלימד את המאמר: "בכל נפשך - אפילו נוטל נפשך", לימד לתלמידיו, אשר נתפצלו לשני מחנות. המחנה האחד - המחנה התורני, והמחנה השני - מחנה הלוחמים על חירות ישראל בראשותו של בר כוכבא. שני המחנות לא ידעו, לצערנו, את סוד הצירוף, אשר זה בלי זה אינו יכול להיות קיים.
והותיר ה' לפליטה את יומא דהילולא של תלמידו הגדול רבי שמעון בר יוחאי, אשר לא היה יכול לעצור בקרבו את רגשי השנאה למחריבי הקודש והמקדש והוצרך לברוח ולהטמן במערה שם נגלו לו רזי עולם, ונקבע הקיום הנסי שלו כאות ודוגמא לכנסת ישראל כולה. כאלפיים שנה חיינו דוגמתו במערה ללא אור וללא שמש, מתקיימים בנס מחרוב ואמת המים. זו המדורה אשר האירה את מחשכי הגלות, אשר חיממה לבבות ושמרה על תקות הגאולה,

ימים בהם ישוב ויתאחד, יתחדש הקשר של ישראל וארצו - יתחדש הקשר שבין שתי החירויות, חירות הכלל של חג הפסח עם חג השבועות, חירות הפרט.
והנה זכינו לימים הגדולים שאנו חיים בהם היום הזה. בחודש אייר מתחדש זיוו של עולם, והולך ומתחדש הקשר בין שני החגים, הולך חג הפסח ומקבל את משמעותו המלאה בעצמאות ישראל. המדורה אשר בערה והאירה את החשיכה הולכת ומתלבה והופכת לאור גדול של גאולה ופדות. לא עוד עם גולה תלוי בשרירות לבו של כל גוי וכל מרצח, הנה עם כארי יקום וכלביא יתנשא - לא רק תקומה, כי גם התנשאות והתרוממות.

נחזיר לימים את משמעותם הראשונית, של התנערות מהקליפות והמחסומים, של טהרת הלב והזככות הנפש תוך ידיעה כי אכן אין לישראל חירות הגוף בלי חירות הנפש, ואין פסח בלי שבועות. ובהעלותנו על לב את הימים הגדולים אשר עברו עלינו מאז השנה הקודמת עד היום, ובספירה של 'מלכות' נתכונן לספירת 'מלכות שבמלכות' - "ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו" - ירושלים של מעלה ומטה האחוזות זו בזו, קשורות זו בזו, ויונקות האחת מחברתה עד אור חדש יאיר על ציון ונזכה כולנו - כולנו יחד, במהרה לאורו, לא במחנות מפוצלים, לא במחנות יריבים.

סיפור לשבת

מדינת ישראל: ימים ראשונים

אני [שלמה] כיום מבוגר מאוד, ברוך השם זכיתי לארבעה ילדים ולנכדים. בחסדי השם גידלנו משפחה לתפארת ובהם לומדי תורה. אני רוצה לספר אירוע שקרה בסוריה. השנה 1949, העיר דמשק, שכונת היהודים, אני בן שש שנים. ריחות משכרי חושים, אימא אופה חלה לשבת. אחד המנהגים בסוריה היה אפיית חלה כל יום שישי ומאכל הנקרא מאודה (תבשיל מטוגן של תפוח אדמה ועוף) אימא עסוקה עדיין בהכנות אחרונות.

אימא קוראת מהמטבח, "שלמה, לך להכין את השיעורים שנתן לך הרב בחדר" עוד מעט נכנסת שבת ואתה צריך לקרוא את הפרשה. "אימא! עוד מעט. .הרב דנא נתן לנו לכתוב את האותיות בעברית וללקק אותן בדבש.. אימא ,תכיני את הדבש.. אני מת על דבש".כבר מגיל ארבע אני לומד "בחיידר" ועדיין מתלהב כל פעם מחדש.

"שבת" קוראת אימא לבנות...בואו להדליק נרות.

אימא מתפללת בנרות שבת. הפעם תפילתה התארכה ואיני יודע מדוע היא כה מתרגשת ודמעות זולגות מעיניה. אני הולך ללבוש את בגדי השבת , אבל לא רוצה ללכת עם אבא לבית כנסת.

אבא לבוש חולצה לבנה וטלית, הסידור בידו. אבא אומר: "תגיעו לבית הכנסת "ממנשה " אני שם". אומר. מול ביתנו נמצא בית כנסת "מנשה" בשכונה יהודית הנקראת חרב אליהוד, אשר ממוקדמת בסוריה .השנה 1949. שכונת היהודים הייתה שכונה מאובטחת עם שוטרים בכניסה וביציאה.

בסוריה הייתה אנטישמיות גדולה כנגד היהודים ולכן המשטר ניסה להגן על היהודים. הכניסה לשכונה הייתה לפני החשכה והיה אסור לצאת ממנה בערב. "אימא אבל מה עם הדבש?"

"אחר כך שלמה ...מחר במוצאי שבת, אתה תלכלך את החולצה הלבנה" אומרת אימא.

לפתע, רעש אדיר קרע את השתיקה. מה זה? מה קרה? עשן אפף את הכול.

הסתכלנו בחרדה לכיוון בית הכנסת. בית הכנסת עלה באש. עודני שומע את הזעקות מבפנים. "אבא!" אני צועק. אימא מכניסה את כולנו הביתה ונועלת את הדלת. תישארו פה.

"אימא" אני קורא לה " אבא שם".

הצצנו מהחלון מבוהלים. הבנו שארע משהו רע, אבל לא יכולנו להבין מה קרה ..אימא אומרת לרחל:

"רחל תשמרי עליהם אני יוצאת לשם". ונועלת את הדלת.

"אימא!" אני צועק.

אני זוכר שהתחלתי לבכות ודויד הקטן התכרבל בתוך גופי. רחל אמרה :"אל תדאגו", אבל היא נשמעה דואגת.

חיכינו בדממה וחרדה אפפה את ערב שבת. נרות השבת הדלוקים האירו את האפלה.

לא ידענו אם אבא חי, פחדנו שהוא מת.. אבל לא העזנו לומר את זה לזה, אבל כן חשבנו על זה. נשארנו יחד וחרדה אפפה את ערב שבת. שולחן האוכל הערוך, היין המוכן לקידוש והנרות הדולקים – נשארו מיותמים.

כשאימא חזרה, ראינו את עיניה כבויות וחרושת קמטים סביב

המשך בעמוד הבא...

עיניה הבוכות. היא ניסתה להיות איתנה וחזקה, אך שמענו בקולה את ליבה השבור. היא הושיבה אותנו על המיטה ואמרה לנו שאנשים מאוד רעים עשו פיגוע בבית הכנסת רק בגלל שאנחנו יהודים, הם פוצצו שם את המקום ויש הרוגים ביניהם ילדים, אימא אמרה שאבא בבית חולים והוא זקוק לטיפול ושהיא חייבת להביא לרופא את כל תכשיטי הזהב שלה כדי שיציל את אבא. היינו ילדים ואני זוכר שקראנו תהילים לרפואת היהודים הפצועים ובמיוחד לאבא. היה זה הרגע שהבנתי מה משמעות התפילה וכמה יחלנו לישועתו של השם יתברך. בכינו. אימא חיבקה ילד ילד וביקשה שנשמור אחד על השני. היא חייבת להביא לרופא את תכשיטי הזהב אחרת הוא לא יטפל באבא. היא לקחה בתיק את כל הזהב. דמעות ניקוו בעיניה של אימא.

אימא אמרה לנו את המשפט :" גם חרב מונחת על ראשו של אדם אל יתייאש מן הרחמים" וביקשה מאתנו להמשיך להתפלל. אימא שהייתה אישה למודת סבל אך איתנה ומוצקה ידעה שעליה להוביל את המשפחה ולשמור על אופטימיות ."בורא עולם הציל אתכם, שיחקתם עם החתולים ולא הגעתם לבית הכנסת, נהרגו, 12 איש ו 60 פצועים ביניהם ילדים."

חביב ריקה הסבא, חביב התינוק בן שלמה, סבתא שרה, מזל אשת שלמה

" זה לא בטוח לחיות פה". אמרה אימא , ואז היא הביטה בנרות השבת עצמה עיניה ואמרה בקול: "אם אבא יבריא אני נודרת שנעלה לארץ ישראל -לארץ הקודש".

הפיגוע הזה החזיר את אימי לערב חנוכה של שנת 1947 בישראל. אביה של אימי, הרב שלמה שמאי זצ"ל שעל שמו אני נקרא, נושא בידו נר ראשון של חנוכה, כאשר מחבלים זורקים לביתו בקבוק תבערה והוא נשרף למוות עם שלהבת הנר הראשון של חנוכה. כל כפר שלם בער בשנת 1947. ועם זאת, ידעה אימי שעלינו לעלות לארץ ישראל, למרות ששם מצא את מותו .

מאותו הפיגוע אבא התאשפז בבית חולים בסוריה, אבא עבר הרבה ניתוחים ברגל. מאותו רגע הבנתי שיש עליי אחריות מאוד גדולה, שאני אח גדול שצריך לשמור על כולם. אמנם אחותי אורה היא הבכורה, אבל אצלנו האחריות נופלת על הגבר, וידעתי שאני צריך להיות עכשיו המנהיג וראש המשפחה. לימים הסתבר כי קבוצת "כתאיב אלפדא אלערבי" – גדודי הלוחם הערבי, שלימים הפך לארגון החזית העממית בצעו את הפיגוע.

במהלך אותה תקופה, לא אפשרת סוריה ליהודים לעלות לארץ. בשנת 1950 כשהייתי בן 9 הצלחנו לעלות לארץ. כדי לעלות, היינו צריכים לעבור ללבנון, לביירות, שם גרתי אצל דודה שלי, ואילו הוריי ושאר אחיי ואחיותי – עברו לצור בלבנון למחנה פליטים. במהלך תשעה חודשים נשארתי אני בבירות, והוריי ואחיי בצור, עד אשר התאפשר להשיט אותנו בסירת מנוע לארץ ישראל. אני זוכר שדחסו לסירה שישים אנשים, כשהיה מקום רק לחמישה עשרה, ופחדתי שאחיי יחליקו לים ולכן תפסתי אותם חזק.

הצטרפתי להוריי בארץ ישראל. בישראל התיישבנו בעתלית באוהלים, ואז עברנו מקץ שנתיים לפרדס חנה, למעברה. במעברה חיינו על תלושי מזון, התקופה הזו נקראה תקופת הצנע, שבה המדינה נותנת לתושבים תלושי מזון על פי מספר הנפשות. לא יכולנו לעשות כלום, ואני הייתי עושה הכול, מתקן ומסדר. אני זוכר שבלילה היו עומדים תנים ליד האוהל והייתי מגרש אותם. כשהגענו מסוריה, היה לנו רכוש יקר, אחד מהדברים הנדירים שהבאנו מסוריה היה שטיח רקום חוטי זהב. השטיח הנדיר התלכלך בבוץ. יום אחד אחד מהפליטים שעלו לארץ אתנו רצה לקנות את השטיח ומאחר שהיינו צריכים כסף, הסכים אבא למכור את השטיח. הוא אמר שבכסף הזה הוא יוכל לקנות לנו אוכל. אבא לא הצליח לעמוד על הרגליים, אבל תמיד שם מבטחו בשם, וידע שעלינו להמשיך דרך של תורה חיים ומצוות. היה חשוב לו ללמד אותנו להניח תפילין .

בפרדס חנה היינו חסרי מעש וחסרי השכלה, גרנו באוהלים ולא הייתה לנו שם תעסוקה. לאחר שנתיים, רכשנו קרקע בתל אביב בשכונת עזרא, שם הצטרפתי ל"חיידר" אצל המורי הרב ציון שרעבי זצ"ל . היה לנו ספר אחד לכל התלמידים, והיינו קוראים בו מכל הכיוונים. מי שהצליח לקרוא, היה מקבל מרק תימני מאשת הרב. זה נתן לנו רצון להצליח וגם מילא לנו את הבטן הרעבה. בשכונת עזרא גרנו בצריף. אני זוכר שבאחד השיטפונות כל הצריף הוצף ונאלצנו לבנות צריף נוסף . בגיל 11 וחצי התחלתי לעבוד כדי לעזור לאבא שלי, שהיה נכה. הרגשתי צורך לתמוך כלכלית במשפחה מכיוון שהמצב היה קשה.בתוך כך נולדו לנו עוד שלושה אחים.

בגיל 13 בהגיעי לחגוג את בר המצווה בחנוכה, קיבלתי את התפילין שלי מאבי וידעתי כמה יקר הוא היה, במיוחד לאור הקשיים הכלכליים של אותה תקופה. ידעתי שעליי להתמיד בהנחת התפילין במיוחד לזכרו של סבא שלי, שנרצח בחנוכה כשהוא נושא את הנר הראשון ביד.

בהגיעי לגיל 18 התגייסתי לצבא. הייתי מאותם נערים שזכו לרכוש השכלה בסיסית בצבא, שלא קיבלתי כילד. המשכתי בכל יום להניח תפילין כמצוות בית אבא. הרגשתי שהתפילין שומרים עלינו מכל הגזירות. היום אני סבא גאה, יכול לומר שאימי ואבי לימדו אותנו להישען על אבינו שבשמיים ולא לוותר על מצוות בשום פנים ואופן. אני כיום סבא לנכדים בני ישיבות.

{משפחת ריקה הגיעה במקור מספרד במסגרת גירוש ספרד, והם מצאצאי הרמב"ם. בשנת 1492 נדדו לפרס, עד אשר השתקעו בסוריה. הרבה יהודים הגיעו לסוריה מספרד והשתקעו בדמשק. מקור המשפחה ריקה בספרדית הוא "עשיר". החינוך אשר הוריי התוו לי והאמונה בשם, ניתבו אותי לא לוותר ולהמשיך כשאור האמונה לנגד עיניי. עם הזמן הצלחתי בעסקים והפכתי לאדם אמיד, בעיקר בזכות תושייה וניהול עסקים נכון ובעיקר בזכות האמונה שאין עוד מלבדו.}

שביבים / שאול שיף

ההגדה שנגנזה

בשנים הראשונות לעצמאות המדינה עדיין לא נתגבשו הטקסים והאירועים הממלכתיים ליום העצמאות. אפשר שהקשר הלא-פתור בין השכול של משפחת הנופלים לבין שמחת העצמאות (שהוכרזה ב-14 במאי 1948), נוסף על הניצחון במלחמה (שהסתיימה ב-20 ביולי 1949) הקשה על כך. הצל שהטילה מלחמת העצמאות ודאי שלא הקל.

שנה אחרי שנפתר מתח זה - בהצמדת יום הזיכרון לחללי צה"ל ליום העצמאות למדינה - התפנה צה"ל להשקת יוזמה חגיגית. מטרת היוזמה: לייחד את יום העצמאות משאר ימות השנה. האמצעי: קירוב החג הלאומי למתכונת מסורתית יותר. בשנת 1952 פרסם ענף ההסברה בצה"ל, בשיתוף מפקדת קצין תרבות ראשי, את הגדת העצמאות. ההגדה, שהוצאה לאור ביוזמת שר החינוך דאז בן ציון דינור, חוברה ועובדה בידי הסופר אהרן מגד.

סדר ההגדה נבנה במתכונת הגדה של פסח, כאשר תחילת ראשי הפרקים הבנויים על לשון ההגדה הודגשו והמשכם שונה: "עבדים היינו לגויים בכל הארצות [...] צא ולמד מה בקשו הערבים לעשות לנו [...] וישימו עלינו הבריטים המושלים בארץ נציבים ושוטרים [...] ויהי בחצי הלילה ליל ה-29 לנובמבר [...] כמה מעלות טובות לצבא עלינו" ועוד.

הטקסט והצילומים מבליטים את החלוציות: "ונראה את הארץ והנה היא חרבה ... ונחל לחרשה ולזרעה ולעבדה, ונבנה לנו כפרים בגליל וביהודה, בעמק ובנגב, וערים בהר ולחוף ימים...". מודגש גם כוחו של הצבא ושל לוחמיו: "ויהי מן היום ההוא חצי אנשינו עושים במלאכה וחצים מחזיקים ברובים [על פי נחמיה ד' ט"ו]", "ונעש לנו כלי מלחמה ונקם לנו זרוע משמר וזרוע מגן וזרוע מחץ, הם החי"ם החי"ש והפלמ"ח אשר ל"הגנה""; "ברוך המקום ברוך הוא, ברוכים החלוצים הראשונים והאחרונים, ברוכים השומרים והמגנים, ברוכים השומרים והמגינים ... שבזכות כלם באנו עד הלום"; "לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח הכינו את האויב ויכלנו לו, כי אם על ידי צבא הגנה לישראל"... ועוד ועוד.

תוכנה של ההגדה, המבליט את העשייה האנושית ומסתיר את הגאולה האלוהית וכן חילון הטקסט של הגדת הפסח, עוררו את זעמם של חוגים דתיים רבים. הרבנים הראשיים לישראל דרשו לגנוז את ההגדה, ובהוראת ראש הממשלה נתקבלה ההחלטה לאסוף את כל ההגדות ולהשמידן "מתוך שיקולים שצורת החוברת וחלקים מתכנה עלולים לפגוע ברגשות חלק מחיילי צה"ל לא אישרה הסמכות המוסמכת במטה הכללי את פרסום החוברת ואסרה את הפצתה ביחידות הצבא" (מעריב, 7 במאי 1952).

בשמעו את דינתם

זמן קצר לאחר שעלה לארץ, נפטר בירושלים רבי שאול ידידיה טַאוּב, האדמו"ר השני בשושלת מוֹדְז'יץ. פטירתו הייתה בתאריך חגיגי - כ"ט בנובמבר תש"ח (ט"ז בכסלו) - הלוא הוא יום ההכרזה החשובה של האו"ם על סיום המנדט הבריטי בארץ ישראל. כשיצא מסע ההלוויה לכיוון הר הזיתים באו החסידים במבוכה - הרחובות מלאו חוגגים צוהלים, והם עוברים ביניהם אבלים וחפויי ראש. אז נענו החסידים ואמרו: דווקא כך ראויה שתהיה הלווייתו של אדמו"ר מודז'יצאי. הנה כתוב "וַיִּרְא בַּצַּר לָהֶם בְּשָׁמְעוֹ אֶת רִנָּתָם" (תהלים קו, מד), ומכאן שה"צרה" וה"רינה" אינן צרות זו לזו אלא עולות כאחת.

בד' באייר תשמ"ד נפטר בנו, האדמו"ר רבי שמואל אליהו טאוב„ וכשיצא מסע הלווייתו מרחוב דיזנגוף בתל אביב כבר נכנס יום העצמאות. שוב באו החסידים במבוכה - הם אבלים, וברחובות זיקוקין די-נור וקולות צוהלים. נענו זקני החסידים ואמרו: כך בדיוק ראוי שיהיה, "וַיִּרְא בַּצַּר לָהֶם בְּשָׁמְעוֹ אֶת רִנָּתָם".

רב עמרם אבורביע, רבה של פתח תקווה, נהג לחגוג את יום העצמאות ברוב עם מתוך התרגשות עמוקה, משום שראה בהקמת המדינה מעשה של גאולה, שעליו יש לומר הלל בברכה. תפילת יום העצמאות הייתה תמיד חגיגית, ובמהלכה עלה הרב אבורביע לדרוש. באחת השנים דרש הרב אבורביע:

"במשך מאות שנים הייתה לנו חידה בלתי פתורה. שולחן ערוך (אורח חיים סימן תכח סעיף ג) אומר שחג הפסח מקפל בתוכו את לוח החגים לפי כתב הסתרים א"ת ב"ש.

ביום שבו יחול יום א של פסח - יחול גם צום תשעה באב.

ביום שבו יחול ב של פסח - יחול חג שבועות.

ביום שבו יחול ג של פסח - יחול ראש השנה.

ביום שבו יחול ד של פסח - תחול קריאת התורה שבשמחת תורה.

ביום שבו יחול ה של פסח - יחול צום יום הכיפורים.

וביום שבו יחול ו של פסח - יחול פורים.

אך מאז ימי השולחן ערוך, במשך מאות שנים, לא ידענו איזה יום מתאים ליום השביעי של פסח, עד שבדורנו נמצא הפתרון לחידה: ביום שבו יחול יום ז של פסח - תמיד יחול גם יום העצמאות (ז כנגד ע)."

הרצי"ה ויום העצמאות

בראש ישיבת 'מרכז הרב' עמד בשנים תשי"ב-תשמ"ב (1952-1982), הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ"ל (להלן: הרצי"ה), בנו יחידו של מייסד הישיבה ורבה הראשי של ארץ-ישראל, מרן הראי"ה קוק זצ"ל . זכה הרצי"ה, מה שלא זכה אביו, לחזות בתקומתה של מדינת ישראל ולחגוג זאת מידי שנה ביום העצמאות. הוא היה אחד הבודדים שהבינו לעומק את משמעות היום, אותה הסביר באומץ ובסבלנות לתלמידיו ולציבור כולו. הוא תרם תרומה חשובה ביותר לעיצוב דמותו הדתית של יום גדול זה, כאשר עבורו יום זה היה אחד הימים הגדולים והמשמחים ביותר בשנה.

הרצי"ה סבר, שיום העצמאות הוא יום קדוש על כל המשתמע מכך, וקדושת היום מתפשטת גם לזמן שלפני כניסת החג. לכן היה מן הראוי להימנע מאמירת 'תחנון' בתפילת מנחה בערב החג, כנהוג

בתפילת מנחה בערב שבת ויום טוב. למרות זאת, הוא הורה בישיבה לומר "תחנון" בתפילת מנחה בערב יום העצמאות, כי יום זה הוא גם 'יום הזיכרון לחללי צה"ל', שנקבע על פי החלטת הכנסת בהסכמת הרבנות הראשית, וביום אבל וכאב שכזה יש לומר "תחנון". הוא גער בתלמידים שבאו לתפילת ערבית בליל החג עם זיפי זקן של ימי ספירת העומר, וזאת בבחינת "הכרת פניהם ענתה בם". בשעת סעודה שלישית בשבת פרשת אמור תשכ"ז (1967), שאל אחד התלמידים את הרצי"ה האם מותר להתגלח ביום העצמאות והוא לא השיב לו. במוצאי שבת, לפני שהוא נפרד מהתלמידים, אמר: "ביום שני יהיה מבחן על הפנים"! ואכן, כאשר הוא נכנס לבית המדרש בליל החג וראה תלמידים לא מגולחים, פנה אליהם: "הכרת פניכם ענתה בכם, גם בתוכנו יש מפקפקים באמונה, עד מתי תהיו פוסחים על שני הסעיפים? כשיש אמונה - יש שמחה, וכשיש שמחה - אין ספקות בהלכה"!

הרצי"ה, כבנו של מייסד הרבנות הראשית וכממשיך דרכו של אביו, נהג מטבע הדברים ביום זה על פי ההוראות שקבעה הרבנות הראשית לדורותיה, וכך הנהיג בישיבתו. הוא הצדיק את הוראת הרבנות הראשית לכלל הציבור, שלא לברך על ההלל ביום העצמאות, למרות שהוא אישית סבר שיש לברך, בהסבירו - פסק זה לא נבע מפחד או חשש כלשהו, אלא החלטותיה נועדו לכלל ישראל, וכל עוד יש בציבור כאלה שאינם שמחים ביום זה ואינם מכירים בערכו הגדול, לא ניתן לחייב את הכלל לברך על ההלל. רק בשנת תשל"ד (1974), לאחר שהרב הראשי, הרב שלמה גורן, הורה בשם מועצת הרבנות הראשית לומר הלל בברכה בליל וביום העצמאות, הוא הורה לומר בישיבה הלל גם בלילה ובברכה. הוספה זו הפכה את תפילת ליל החג בישיבה למעמד אדיר שהשאיר רושם עז על כל המשתתפים בו. המונים, ביניהם בני נוער ותלמידי ישיבות, הצטרפו למעמד זה תוך הצטופפות בבית המדרש של הישיבה. בישיבה המשיכו לומר הלל (ללא ברכה) בליל החג גם לאחר פטירת הרצי"ה בשנת תשמ"ב (1982), משום כבודו של הרב גורן אף על פי שהוא כבר לא היה רב ראשי, עד פטירתו.

חיסולו של בית מחסיר

בשנת תש"ח (1947-1948) ישבו בירושלים כ-100,000 יהודים, שהיוו שישית מהיישוב היהודי בארץ ישראל כולה. הנחת היסוד של הערבים במלחמת העצמאות הייתה, שחסימת הדרך לירושלים תביא לכניעת יהודי העיר, ולבסוף - לניצחון במלחמה. גם דוד בן-גוריון, שהיה עתיד להיות ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל, התבטא ואמר ש"**יש ירושלים ללא מדינה, אך אין מדינת ישראל ללא ירושלים**". כך הפך המאבק על פתיחת הדרך לירושלים, לאחד המאבקים החשובים ביותר במלחמה. בני מרשק, "קצין החינוך" של הפלמ"ח, התבטא באותם ימים ואמר כי "**חזית המלחמה הייתה ברוחב של 10 מטר, ברוחב של הכביש העולה לירושלים**". בשלב הראשון של המלחמה, החזיקו הערבים במשלטים השולטים על הדרך שעולה לירושלים, פגעו בשיירות שניסו לעלות אל העיר, ובעצם הטילו מצור כבד על ירושלים. החל מחודש אפריל 1948, השתנתה הגישה בהנהגת היישוב היהודי. על חטיבת הראל של הפלמ"ח הוטל להילחם על המשלטים, לכבוש אותם, ובכך לאפשר תנועה לעיר החשובה. זירת הקרב עברה מהדרך עצמה, אל המשלטים שמעליה, ומשלט 16 ביניהם. מול משלט 16 ניצב הכפר הערבי הגדול ביותר באזור, בית מחסיר שמו.

במשך כמה לילות התחילו הלוחמים להילחם בכפר בית מחסיר, אך הלחימה הופסקה מסיבות שונות. מבצע כיבוש הכפר נדחה לליל ה-9-10 במאי 1948. באותו לילה השתלטו הלוחמים על משלט 16 כמתוכנן, ומפקד החטיבה יצחק רבין ביקש לקבל סיוע אווירי, כדי לוודא שהמשימה תצליח. מטוס שהמריא משדה דב כדי לסייע ללוחמים, חג מעל האזור, אך לפתע צלל והתרסק על ההר שנקרא היום "הר טייסים". רק חודשים רבים לאחר מכן, נמצאו גופות ששת אנשי הצוות, כשהן מוטלות בתוך בור מים בסביבת ההר. כוחות חטיבת הראל, שלא זכו לסיוע אותו ביקשו, ספגו התקפות והפגזות של האויב. עם רדת החשיכה, בליל ה-10-11 במאי, החלה ההתקפה על בית מחסיר. אנשי הפלוגה שהיו על הרכס הדרומי, הפעילו את מרגמת ה"דוידקה" כנגד הכפר הערבי ומשלט "המסרק". הגדוד שיצא ממשלט 16, התקדם בחסות הפגזה זו, וכבש את משלט "המסרק", וזמן קצר לאחר מכן גם את הכפר בית מחסיר. הדרך העולה לירושלים נפתחה.

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net